

покарань, вони мають на руках лише довідку, видану нелегітимними органами, і в українських правоохоронців виникає багато запитань.

Отже, можна сказати, що правовий статус осіб, які відбувають покарання в районі проведення АТО чи на тимчасово окупованих територіях, досі є невизначеним на законодавчому рівні і має бути якнайшвидше врегламентованим, оскільки в подальшому це допоможе максимально ефективно вирішувати вищевказані проблеми.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України №875/2014 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 04.11.2014 «Про невідкладні заходи щодо стабілізації соціально-економічної ситуації в Донецькій та Луганській областях» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/875/2014>
2. Про правовий статус засуджених, які відбували покарання на тимчасово окупованій території або території населених пунктів, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, на території населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, а також на території держави-агресора : Законопроект від 21.04.2017 (Неофіційний текст) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT3340.html
3. Чабарай Г. Як Україні не забути своїх в'язнів в окупації / Г. Чабарай [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Society/202492>
4. Городецький А. МініУст працює: статус засуджених осіб, які відбувають покарання в окупованих Криму та на Донбасі / А. Городецький [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.donbasssos.org/22022018-2/>

Ключові слова: засуджені, правовий статус, АТО, тимчасово окуповані території.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри Черкасов С. В.

Бондаренко Регіна Юріївна

студентка 5 курсу Інституту кримінальної юстиції
Національний університет «Одеська юридична академія»

КРИМІНАЛОГІЧНІ ПІДСТАВИ РЕФОРМАЦІЇ ІНСТИТУТУ ЗЛОЧИНІВ В СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Україна позиціонує себе як країна з європейськими цінностями, тобто як країна з сукупністю аксіологічних максим, основних принципів розбудови суспільства та держави, політико-економічних, культурних, правових та інших норм, направлені на

підтримку та удосконалення ліберально-демократичних інститутів. [1, с. 106]. Однією з цінностей є право на ефективний правовий захист, який закріплюється в Розділі 6, а саме ст. 47–50 Хартія основних прав Європейського Союзу, що передбачає створення державою ефективних засобів та сприятливих умов для захисту прав, свобод та інтересів всіх учасників суспільних відносин. Саме регламентація і підтримка цих умов становить одну з вирішальних ролей при формуванні соціальних практик. Соціальні практики виступають базисом для формування загально прийнятої поведінку та типового алгоритму дій. На жаль, не всі соціальні практики направлені на підтримку інтересів соціуму, а, скоріш, на задоволення власних потреб в рамках «дозвільної системи».

В більшості випадків, через наявність достатньої регламентації, що виступає факторами стримування, дії індивідуума не виходять за рамки дозволеної законодавством діяльності, однак, все ж наявність прогалин в регулюванні окремих соціальних інститутів детермінує формування негативної, а саме кримінальної практики. Під кримінальною практикою, у даному контексті розуміється вид соціальної практики, що виступає специфічним соціальним досвідом, який проявляється в поведінці, що заборонена кримінальним законом. [2, с. 398]. В ніякому разі не можна зазначати, що лише наявність колізій або прогалин формує кримінальну практику в суспільстві. Дана теза є істинною лише щодо окремих видів злочинності. Яскравим прикладом є злочинність в сфері підприємництва. Факт, що Україна досі спираємось на основи господарювання, закладені ще в радянські часи, що не дозволяє розвиватися в ритм динаміки економіки суспільство, формує у суб'єктів господарювання негативну практику ведення бізнесу, що не рідко переходить в кримінальну. Через відсутність реальних ефективних моделей управління та контролю за суб'єктами господарювання, зокрема, в вигляді кримінальної відповідальності, підприємці, відчуваючи безкарність та реальну можливість примноження своїх прибутків, все частіше вчиняють злочини в даній сфері.

Окремі оцінки ефективності кримінального-правового впливу на економічні злочини та їх види надані у роботах визнаних вчених як, Андрушко П.П., Борисов В.І., Бойко А. М., Волобуєв А.Ф., Гуртовенко О.Л., Дудоров О.О., Киричко В.М., Павлик Л.В., Стрельцов Є.Л., втім проблема досі не вирішена, що негативно позначається на захисті, в межах системи кримінальної юстиції, економіки держави в цілому та, зокрема, знижує результативність протидії даним злочинів. Однією з проблем наявності полеміки серед науковців є визначення кола злочинів, що становлять злочини в сфері економіки, господарювання та підприємництва. На жаль, законодавець також не вирішив даного

питання, оскільки при групуванні злочинів до Розділу VII КК знехтував принципом одноманітності. Деякі злочини мають об'єкт посягання, що виходить за рамки господарської діяльності визначеної ст. 3 Господарського кодексу України (далі — ГК). Наприклад, це ст. 200, 210, 211 КК, однак, незважаючи на наявні недоліки, у даному розділі все ж вбачається чітко виражена група злочинів «Злочини в сфері підприємництва».

Для виділення та більш детального аналізу проблем протидії злочинності в сфері підприємства, а також обґрунтованості підстав для виокремлення даного інституту, підвередимо наявність всіх обов'язкових ознак правового інституту. Першою ознакою є однорідність фактичного змісту. Злочини в сфері підприємництва об'єднують спільні: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона. Об'єкт, відповідно до загальної кримінально-правової теорії — конкретні суспільні відносини, що порушуються в разі вчинення злочину [2, с. 43], отже в загальному вигляді об'єкт злочинів в сфері підприємництва — суспільні відносини, що виникають в ході здійснення підприємницької діяльності. Виходячи з визначеного об'єкту злочинів в сфері підприємництва, пропонуємо дефініцію злочинів в сфері підприємництва : *«Злочини в сфері підприємництва — це суспільно небезпечні діяння, об'єктом посягання яких є суспільні відносини, що виникають у процесі самостійної, ініціативної, систематичної на власний ризик господарської діяльності з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку, порядок якої визначений господарським та цивільним законодавством України.»*

Спільною ознакою для всіх злочинів в сфері підприємництва є наявність специфічного засобу вчинення злочину, в широкому трактуванні, а саме використання господарсько-правових інструментів. Також притаманною особливістю виступає і спеціальний суб'єкт, а саме, особа що фактично здійснює господарську діяльність з легітимізацією цієї діяльності, або без такої. І останньою, але не менш важливою спільною ознакою виступає мета вчинення злочину — отримання позитивного економічного результату. Економічний результат може проявляється в отриманні блага: майна, прибутку, привілеїв на ринку, тощо, або ж надання нелегальному прибутку легальний характер. Таким чином, ми можемо спостерігати наявність однорідного змісту даних злочинів, що вирізняє їх з поміж інших.

Оскільки для виокремлення інституту права необхідно визначити його структуру, пропонуємо класифікацію злочинів в сфері підприємництва в основі якої лежить критерій — об'єкт посягання, а саме «принцип здійснення підприємницької діяльності». Таким чином при комплексному підході аналізу норм господарсь-

кого та кримінального законодавства можна сформувати таксономію злочинів в сфері підприємництва:

1 ГРУПА – Діяння, що порушують принцип свободи підприємницької діяльності: *1.1. Злочини у сфері організації порядку зайняття підприємницької діяльністю; 1.2. Злочини у сфері спеціально забороненої підприємницької діяльності.*

2 ГРУППА – Діяння, що порушують принцип економічної конкуренції: *2.1. Злочини в сфері захисту добросовісної конкуренції; 2.2. Злочини в сфері протидії законній діяльності суб'єктів господарювання.*

3 ГРУППА – Діяння, що порушують принцип захисту споживача.

Проаналізувавши доктринальний та практичний масив інформації щодо злочинів в сфері підприємства, ми дійшли до висновку, що в правовій реальності існують тісно пов'язані між собою проблеми: *нестабільність регуляторного законодавства в сфері господарювання; значний ступінь латентності злочинів в сфері підприємництва; проблеми безпосередньо кваліфікаційного процесу злочинів в сфері підприємництва.* Визначені проблеми зумовлюють необхідність виокремлення кримінально-правового інституту для подальшого систематичного реформування кримінального та кримінально-процесуального права, зокрема формування спеціальних механізмів пеналізації та протидії даної групи злочинів [4, с. 276].

Нестабільність регуляторного законодавства в сфері господарювання зумовлює формування колізій та прогалин в кримінальному законодавстві, а також фактично ускладнює правозастосовний процес кваліфікації. Як наслідок, дана проблема зумовлює погіршення стану ефективності захисту прав та інтересів в сфері підприємництва кримінальним законодавством, зокрема, підвищуючи рівень латентності даних злочинів. Для осягнення даної проблеми пропонуємо розглянути статистичну довідку щодо окремих кримінологічних показників (табл. 1).

Через складність застосування господарських норм формується негативна практика закриття кримінальних проваджень за відсутності складу події та фактично призводить до безкарності винних осіб. Такі тенденції сповільнюють процес удосконалення норм, оскільки через відсутність практики ані суди, ані законодавець не можуть розробити обґрунтовані стратегії реформації норм, що визначають злочини в сфері підприємництва, тим самим знижуючи стан захищеності економіки держави в цілому.

Таблиця 1

Кримінологічна характеристика злочинів в сфері підприємництва

Рік	Всього зареєстр. злочинів	Кільк. зареєстр. проваджень в злочинів сфері підприємництва	Питома вага	Доля крим. проваджень з повідомленням про підозру	Доля крим. проваджень, що були направлені в суд	Доля крим. проваджень в яких особу було звільн. від відповідальності	Співвіднош. зареєстр. проваджень з закритими	Співвіднош. зареєстр. з провадженням в яких не винесено проц. рішення
2013	563560	4368	0,78	46,8	43,5	1,2	1:2	2:1
2014	529139	3914	0,74	39,6	33,9	1,8	3:2	2:1
2015	565182	2932	0,52	36,7	33,1	2	4:3	5:3
2016	592604	2193	0,37	23,6	20,8	1,3	3:2	3:2
2017	857571	1727	0,2	41,3	36,9	1,7	5:3	5:3

*Дані офіційного сайту Генеральної прокуратури України

Окрім проблем правозастосовчого характеру на даний момент існує проблема «несправедливості», що виникає при притягненні винних до кримінальної відповідальності. Першою є дисбаланс прав і обов'язків юридичних осіб. Відповідно до ст. 18 КК України суб'єктом злочину є лише фізична осудна особа, у той час як потерпілим, відповідно до ст. 55 КПК України, може виступати як фізична особа, так і юридична особа. Отже складається ситуація, що збитки завдані кримінальним правопорушенням юридичній особі мають бути відшкодовані, у той час як збитки завдані юридичною особою, що, зауважимо, має свій власний капітал, підлягають відшкодуванню особою, яка діяла в інтересах юридичної особи і яку притягнуто до кримінальної відповідальності. Другою проблемою виступає незахищеність інтересів в здійсненні кримінального провадження в формі приватного обвинувачення. Так без заяви потерпілого не можливо розпочати розслідування щодо злочинів передбачених ст. 203-1 та 229 КК, однак це є нерациональним, оскільки на практиці основними суб'єктами виявлення даних злочинів є споживачі, а не суб'єкти авторських прав, таке обмеження зменшує ефективність протидії даних злочинів.

На даний час, правова реальність демонструє необхідність введення системи нових методів протидії злочинам в сфері підприємництва [5, ст. 277]. Дані методи можна розподілити на такі групи: 1) усунення наявних прогалин в регулюванні кримінального законодавства, гармонізація його з нормами господарського права; 2) створення ефективних механізмів відновлення соціальної справедливості; 3) організацію результативної взаємодії державних органів 4) розробка теоретичні та законодавчих роз'яснень для ефективного вирішення ряду проблем, пов'язаних з інститутом злочинів в сфері підприємництва, що зумовить створення сприятливих умов для здійснення уповноваженими органами належного захисту суб'єктів господарювання в сфері підприємництва кримінально-правовими засобами та забезпечить економічну стабільність в державі.

Список використаних джерел

1. Сакало, О.Є. Європейські цінності: сутнісні основи та практичне втілення// Збірник наукових статей учасників Четвертої Всеукраїнської науково-практичної конференції. — Полтава: Скайтек, 2015. — С. 106-109.
2. Дрьомін В.М. Інституціональна концепція злочинності// Вісник Асоціації кримінального права України, — 2013. — № 1(1). — С. 388-408.
3. Туляков В.О., Мирошніченко Н.А, Балобанова Д.О. Кримінальне право України. Загальна частина: текст лекцій: Закон. Злочин. Відповідальність / В. О. Туляков, Н. А. Мирошніченко, Д. О. Балобанова; НУ ОЮА. — Одеса: Юридична література, 2014. — 128 с.
4. Чернишов Г. М. Теоретико-методологічні основи кримінологічного дослідження фінансового шахрайства в інвестиційно-будівельній сфері /

- Г. М. Чернишов // Науковий вісник публічного та приватного права: збірник наукових праць. — 2016. — № 5. — С. 293-297.
5. Чернишов Г. М. Нормативно-правове забезпечення протидії фінансовому шахрайству в інвестиційно-будівельній сфері [Електронний ресурс] / Г. М. Чернишов // Порівняльно-аналітичне право: Електронне наукове фахове видання. — 2016. — № 5. — Режим доступу: http://www.pap.in.ua/5_2016/83.pdf

Ключові слова: детермінація злочинності, злочини в сфері підприємництва, підстави виокремлення інституту, проблеми інституту.

Науковий керівник : к. ю. н., доцент Чернишов Г. М.

Вдовиченко Вікторія Олександрівна

студентка 5-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОМУ НАРКОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Поширення наркоманії в Україні — це одна з причин активного формування та діяльності транснаціонального наркобізнесу. Вигідне геополітичне розташування України, що обумовлює використання її території як артерії для перевезення наркотиків, формує новий ринок збуту.

Транснаціональний наркобізнес — це окремий вид організованої транснаціональної злочинності, що характеризується структурованою системою високоорганізованих і ретельно законспірованих злочинних угруповань, які займаються міжрегіональною, у ряді випадків міжнародною злочинною діяльністю у вигляді промислу, що спрямована на незаконний обіг наркотиків, чи пов'язаним з ним іншим видом такої діяльності, з метою систематичного отримання максимальних прибутків та надприбутків, використовуючи в своїх інтересах як державні структури, так і інститути громадянського суспільства [1, с. 16].

Обіг наркотичних засобів і психотропних речовин — сукупність операцій та інших дій, предметом яких є наркотичні засоби і психотропні речовини.

Оскільки законний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин та їх прекурсорів — дозволений і контрольований відповідно до національного законодавства держави вид діяльності, незаконним вважається оборот наркотичних засобів, здійснюваний з порушенням законодавства України.